

Trine Elisabeth Møbius Sørensen

Befriende ungdomsfortællinger

om unges bevægelse gennem det sociale arbejdes landskab

Resumé:

Artiklen er en revideret udgave af specialet: “Det nye selv – befriende ungdomsfortællinger om personlige livsbarrierer og før-kommunale praksisser” (Worre West & Møbius Sørensen, 2016). Artiklen sætter fokus på udvalgte empiriske fund fra unge med oplevet mistrivsel og deres fortællinger om deres bevægelse gennem det sociale arbejdes landskab. ‘Det sociale arbejde som landskab’ henviser i denne artikel til de forskellige sociale institutioner og indsatser, der opererer *inden for* statsapparatets konkrete velfærdsorganisationer eller *uden om* det, hvilket betegnes som den alternative sociale indsats. Nærmere bestemt betyder det, at de unge fortæller om deres møder med velfærdsinstitutioner – psykologer, uddannelse, praktiserende læger – der af de unge italesættes som uoverskuelige og rigide. I den anden ende af det sociale arbejde fortæller de unge om alternative sociale indsatser, der praktiserer *uden om* de nævnte velfærdsinstitutioner, og som for de unge, står i modsætning til deres oplevelse af velfærdsinstitutionernes uoverskuelige og fastlåste forståelsesrammer. De udvalgte fortællinger analyseres og diskuteres med et poststrukturalistisk inspireret blik (Foucault, 2000a, 2000b, 2000c, 2005; Rose, 1998, 1999, 2009; Davies & Harré, 1990; Davies, 2004) på de unges subjektiveringsbevægelser gennem de konkrete indsatser og institutioner.

Nøgleord: Ung, socialt arbejde, mistrivsel, subjektpositioner, magt.

Indledning

Artiklen udforsker unge der oplever mistrivsel og deres erfaringer med at søge hjælp og vejledning gennem forskellige sociale indsatser, der praktiserer *inden for* og *uden om* velfærds-systemet. Dette fokus udforskes som følge af, at et fortsat stigende antal af unge i Norden oplever tristhed, ensomhed, angst, og at de står et sted i livet, hvor det gør rigtig ondt, og hvor de udvikler nogle destruktive mønstre, som de ikke er i stand til at bryde ved egen hjælp (Reneflot et al., 2018; Social- og Indenrigsministeriets Benchmarkingenhed, 2020). Samtidig peger flere studier på, at de unge har et ambivalent forhold til de hjælpende velfærdsinstitutioner, fordi de unge oplever, at når de opsøger hjælp, så bliver de mødt med fordomme og organisatoriske barrierer (Aaltonen, Berg, & Ikäheimo, 2016; Watsford & Rickwood, 2014). De konkrete institutioner repræsenterer bl.a. læger, socialforvaltninger eller behandlingsinstitutioner, og kan også omtales som “menneske-behandlende organisationer” (Järvinen & Mik-Meyer, 2003), der opererer inden for statsapparatets velfærdssystem. Anlægger vi et kort historisk blik på de konkrete velfærdinstitutioner, så har tidligere forsk-

ningsbidrag problematiseret, at det sociale arbejde praktiserer nogle bestemte diagnose- og forståelsesrammer, hvori det forventes, at klienten tilpasser sig den enkelte institutions forklaringsmodel (Järvinen & Mik-Meyer, 2003). Dette har midlertidigt efterladt nogle unge med et konfliktfyldt forhold til de konkrete velfærdsydere, fordi de føler sig umyndiggjort og indrammet i en problemforståelse, som de har svært ved at genkende sig selv i (Aaltonen, Berg & Ikäheimo, 2016). På den anden side står velfærdsinstitutionerne overfor en paradoksal udfordring, fordi de både skal tilbyde brugerinddragelse og kvalificeret ensartet behandling. Ifølge Storm et al. (2010) og Biringer et al. (2017) bygger behandlingsmetoderne på selvmodsigende arbejdsgange, og en ukritisk brug af standardisering betyder, at serviceyderne efterlades med en slags 'opskrift på velfærd', der kun i ringe grad formår at indtage de unges perspektiv.

I kølvandet på velfærdsinstitutionernes forsøg på at møde borgeren med personlig vejledning, kan der aftegnes nye tendenser inden for socialt arbejde, der har fokus på mere ungenvenlige miljøer (Muir, Powell & McDermott, 2012), der udvikler udsatte unges oplevelse af 'agency' (Munford & Sanders, 2015) og medbestemmelse (Bank, 2015). Disse indsatser praktiseres aktuelt inden for kommuner og stater, men også uden om, hvilket betegnes af Villadsen (2004, 2007) som 'alternative' sociale indsatser. Indsatserne er karakteriseret ved arbejdsgange, der gør op med velfærdsstatens universalisme og dens tiltro til fagekspertise, ved at skabe plads til alternative livsformer, i stedet for at kategorisere borgeren ud fra institutionelle forståelsesrammer (Villadsen, 2004; Järvinen & Mik-Meyer, 2003). Ifølge Muir et al. (2012) tiltrækkes de unge brugere af de alternative indsatser, fordi denne praksisform opererer med mere fleksible rammer, der på andre måder synes at kunne tilbyde den rigtige hjælp til den rigtige unge på det rigtige tidspunkt. Det kan således være interessant at

udforske, hvorfor disse alternative praksisformer får nogle unge til at søge alternative veje uden om velfærdsinstitutionernes tilbud, og om indsatserne overhovedet skaber et reelt alternativ til velfærdsstatens begreber og styringsstrategier?

Med ovenstående afsæt vil artiklen derfor udforske unges bevægelse gennem det sociale arbejdes landskab, der opererer *inden for* statsapparatets konkrete velfærdsinstitutioner eller *uden om* som alternativt arbejde. Formålet er ikke at evaluere sociale indsatser som rigtige eller forkerte, men nærmere at udforske, hvordan det sociale arbejde bruger ideologer og teknikker, der både hæmmer og fremmer særlige subjektpositioner, og hvilken betydning dette får for de unges samfundsmæssige position, deres oplevelse af mistro og deres muligheder for tilblivelse.

De teoretiske blikke

Med ovenstående understreges et teoretisk og empirisk fokus på de unges subjektiveringsbevægelser gennem de konkrete indsatser og institutioner, der præsenteres og beskrives nærmere i analyserne af de unges fortællinger. Mere konkret betyder dette, at de unges fortællinger bliver udforsket ud fra det, som jeg vil kalde et komplementær-teoretisk blik, der har baggrund i poststrukturalistiske (Foucault, 2000a, 2000b, 2000c, 2005; Rose, 1998, 1999, 2009) og socialkonstruktioniske (Davies & Harré, 1990; Davies, 2004) perspektiver.

Subjektivering, positionering og styringsteknologier

Når jeg inddrager dette komplementær-teoretiske blik er det både med øje for teoriernes samtidige anti-essentielle og -fundamentalistiske erkendelse, men også retningernes forskellige begrebsniveauer, der tilsammen skaber et sensitivt og bredt blik på diskurs, subjekt og samfund (Khawaja, 2005). I den forbindelse har jeg arbejdet med et foucauldiansk (Foucault, 2000c, Foucault, 2005; Davies og Harré, 1990;

Harré & Langenhove, 199; Davies, 2004) inspireret blik på subjektpositioner og diskursive betydningssystemer. Med Foucaults forklaring af begrebet diskurs, arbejdes der i artiklen med en bred forståelse, der ikke kun afgrænser sig til diskursernes sproglige formationer, idet materialitet, krop og emotioner tænkes som sammenvævede bevægelser, hvor diskurs også kan anes i måden, hvorpå mennesket strukturerer offentlige institutioner og private rum (Foucault, 2000c). Således udgør diskurserne ikke kun det, der kan siges, men de griber ind som en fortolkningsramme for, hvordan subjektet italesætter, tænker, agerer og indretter verden. Det er med denne forståelse, at Foucault forstår subjektet som et produkt af dobbeltbindende processer, hvor *subjektivering* betegnes som menneskets samtidige underkastelse og reproduktion af diskurserne. Det interessante i denne sammenhæng er, at subjektivering ikke alene opstår i de talte og symbolske systemer, men konstrueres gennem reelle regler, betingelser og teknikker (Heede, 2002). I den forbindelse har jeg også fokus på, hvordan det sociale arbejde anvender det, som Nikolas Rose (1998, 1999) begrebsætter som *styrings-teknologier*, der udøves som strategiske måder til at handle på andres og egen behandling. I det sociale arbejde møder vi forskellige styringsteknologier, der kommer til udtryk både som relationelle, materielle og sproglige formationer, der måler, monitorerer og faciliterer de unge til at styre mod et bestemt ideal. I min videre analyse gøres det tydeligere, hvordan styringsteknologierne "fabrikerer subjekter" (Rose, 1999, s. viii), hvilket betyder, at styringsteknologierne konstituerer nogle bestemte subjektpositioner, hvor nogen er mere oplagte end andre. Det interessante for min analyse bliver endvidere, at de unge ikke (kun) skal fremstilles som naive marionetdukker, der blot lader sig lede af den enkelte praksis' lokale diskurs (Søndergaard, 2003), men at klarlægge, hvordan de unge indtager eller forskyder de muligheder for positionering, som styringstek-

nologierne konstituerer. Herunder er det særligt med fokus på begrebet *positionering*, der muliggør et mere raffineret og sensitivt blik på de virkelighedsnære og lokale positioner, som fremtræder i de unges fortællinger om dem selv, andre, og mødet med det sociale arbejde (Davies & Harré, 1990, Harré & Langenhove, 1991). I forlængelse af Foucaults mere brede erkendelse af mennesket som diskursivt determineret, så tillader positioneringsbegrebet et forfinet fokus på de unge, idet de unge også har medkonstituerende frihed til at vælge egen positionering (Davies & Harré, 1990). I mine analytiske læsninger sammenholder jeg derved et vedvarende blik på subjektivering i et samtidigt fokus på positionering, med det formål at specificere styringsteknologiernes subjektiveringsprocesser. Det betyder at jeg har fokus på de unges bevægelse som en slags situeret "handlekontekst" (Dreier, 1994), hvor diskurserne konstruerer bestemte muligheder eller begrænsninger for deltagelsessammenhænge. Med dette blik gøres det muligt at udforske, hvordan de unge positionerer sig eller bliver positioneret afhængigt af tid, rum og sted i deres fortællinger om deres erfaringer og oplevelser med de alternative indsatser samt de velfærdsdrevne institutioner.

Metodologiske perspektiver på de udvalgte ungdomsfortællinger

Det empiriske afsæt for denne artikel er udvalgte fund fra kvalitative interview med ni unge i alderen 17-25 år. Interviewene blev udført som individuelle semi-strukturerede interviews, og var organiseret efter tematikker, der skulle indfange konstruktioner af de unges kontekstualiserede handlinger og meningsdannelser (Gulbrandsen, 2017) i deres bevægelse gennem det sociale arbejdes landskab. I de følgende to afsnit belyses Emma og Christians fortællinger om at søge hjælp hos forskellige institutioner og indsatser, der opererer *inden for* og *uden om* statsapparatets konkrete velfærdsinstitutioner. De unge ligner på mange

måder alle andre unge, idet de lever deres liv med familie, (u)venskaber og drømme for fremtiden, hvor de udadtil trives, fordi de passer deres uddannelse og opfører sig som lydige samfundsborgere, men subjektivt oplever de en stærk mistrivsel. De unges fortællinger tager derfor udgangspunkt i 'oplevet mistrivsel', som den erfares fra de unges *eget* perspektiv, fordi trivsel eller følelsen af velvære ikke kan måles på den unges adfærd alene. Det vedkommer i lige så høj grad unge, der lider i stilhed, og derfor erkendes mistrivsel som både eksternaliserende og internaliserende problemer i forståelsen af de unges oplevelser af manglende trivsel (Pedersen & Thomsen, 2016).

Emmas fortælling om at henvende sig til egen læge

I første afsnit møder vi Emma, der på interviewtidspunktet var 23 år, studerende og boede sammen med sin kæreste. Emmas fortælling tager udgangspunkt i hendes beskrivelse af den lægevidenskabelige praksis som en velfærdsinstitution, der har ugenomsommelige specifikke kriterier og krav for behandling. Emma opsøger sin læge, fordi hun oplevede det, som hun selv kaldte for: "*slidt i hovedet, besværlig, så så træt og ked af det*". Emma kan ifølge Koch (2010) beskrives som en 'diskret problembærer', der betegner unge, der håndterer deres problemer på en mere internaliseret måde, fordi de kan mærke, at de lever i et 'hver for sig-fund', hvor de bærer ansvaret for deres egen udvikling. For eksempel brugte Emma meget tid på at fortælle, at hun ikke ville bebyrde venskaber eller familier med sit indre følelsesliv, fordi hun følte sig 'skamfuld' og 'flov'. Emma fortæller også, at hun overhovedet ikke kunne overskue at fortælle dette til sin egen læge, fordi lægens praksis har uoverkommelige regler og rammer for, hvornår man kan blive opfattet som en, der 'har det dårligt nok'. Hun fortæller:

"Så'n tanken om at gå op til lægen (...) så er der så'n en kæmpestor mur, og hvis du har det rigtige kort, så kan du så'n få lov til at gå ind af en af dørene (...) man skal op og fortælle dem et eller andet, også skal man forsøge at få dem til at blive overbevist om, at man har det dårligt nok. Jeg tror, der er jo de der ti punkter, man skal tjekke af".

Emmas fortælling repræsenterer således en af flere beskrivelser af, hvordan de forskellige velfærdsinstitutioner er opbygget af regler og rutiner, der diagnosticerer og identificerer (Järvinen & Mik-Meyer, 2003) den unges oplevede mistrivsel ud fra forudbestemte forståelsesrammer. Ifølge Emma er lægens praksis opbygget af nogle særlige strukturer og rammer, der kan føles som en 'en kæmpestor mur', hvor hendes oplevede mistrivsel skal godkendes som legitime symptomer af den partikulære praksis (Rose, 2009). Emma udtrykker, at hun oplever, at hun skal "snakke" systemets sprog for at forhandle sig frem til 'det rigtige kort', der bestemmer, om hendes subjektive oplevelse af mistrivsel kan accepteres som en problemforståelse, der følger lægens organisering og klassificering. Denne klassificering opnår lægen ved at interviewe patienten om specifikke symptomer¹, og har til formål at "*gøre individer til objekter for viden gennem hierarkiske og normative blikke*" (Rose, 1998, s. 90, min oversættelse). Selve denne diagnosticerings- og klassifikationsproces er dog ikke værdineutral, fordi lægens praksis er en institution, der arbejder med nogle meget konkrete kriterier for, hvad der kan opfattes som et problem. Diagnosticeringsteknikkerne ekskluderer subjektivitet og kontekstualitet, hvilket gør det muligt at producere og organisere videnskabelig viden på tværs af praksis. Problemet med disse instrumentelle blikke på subjektet er, at

1 Der henvises til den lægefaglige anvendelse af Hamiltons depressionsskema, der anvendes af lægen som objektivt måleredskab til at vurdere styrken og tilstedeværelsen af patientens depressive symptomer (Licht, 2010).

de standardiserer symptombilledet og begrænser fleksibiliteten for hvilke subjektpositioner, der kan indtages eller forskydes. Denne problematik er også tidligere påpeget af bl.a. Järvinen og Mik-Meyer (2003), der forklarer, at de sociale velfærdsdrevne institutioner er nødsaget til at forenkles, standardiseres og kategoriseres de mennesker, der opsøger hjælp, fordi 'det hele menneske' er for kompleks en størrelse for den enkelte institution. I denne proces af kontrol og kategorisering skabes fikserede positioner, der kun i ringe grad kan rumme Emmas perspektiver, hvilket betyder, at hun efterlades med en relativ snæver forståelse og frihed til at definere sig selv og sin oplevede mistrivsel. I den forbindelse peger Emmas beskrivelse på, at hun skal 'fortælle dem et eller andet', der stemmer overens med det lægevidenskabelige sprog og forståelsesramme. Paradoksalt kan der henledes til, at institutionernes smalle og snævre kategoriseringsprocesser ikke kun behandler marginaliserede grupper, men også skaber marginaliserede subjekter (Foucault, 2005). Dette ud fra den forståelse, at Emmas problemer først og fremmest må tilpasse sig det format, der stemmer overens med institutionens forståelses- og diagnosticeringskategorier. Lykkes det for Emma at 'tjekke de rigtige punkter af', tildeles hun en problemidentitet og en diagnose, som den lægevidenskabelige institution kan arbejde med og som bliver afgørende for, om Emma kan 'gå ind af en af dørene' og få videre hjælp.

Emmas fortælling belyser, at det, som de unge må forholde sig til i mødet med de velfærdsdrevne institutioner, er en række af (ofte ugennemskuelige) betydningssystemer, der implicerer institutionens forventninger til det individ, der opsøger behandling. Indlejret i institutionens betydningssystemer ligger der en forventning om, at de unge orienterer og subjektiverer sig gennem de diskursive formationer, som de stilles til rådighed. Men når unge som Emma ikke kan forene sin oplevede mistrivsel med den forståelsesramme som læ-

gen praktiserer, så bliver det afgørende, at hun kan agere og udfordre det diskursive mulighedsrum og de subjektpositioner, der gøres tilgængelige som følge af institutionens antagelser og forventninger (Davies og Harré, 1990). Dette analyseres nærmere i næste afsnit om Christian, der opsøger Headspace, for at finde et alternativ uden om velfærdsinstitutionerne. Men spørgsmålet bliver om det alternative arbejde skaber et reelt alternativ eller om der ved nærmere eftersyn blot affødes en række andre teknikker og forståelsesmodeller, der italesætter og iscenesætter de unges subjektivitet og (med)borgerskab gennem mere subtile interventionsmetoder?

Christians fortælling om mødet med den alternative praksis

På tværs af Emma og Christians fortælling tegner der sig en fælles beretning: at deres oplevede mistrivsel kun kan håndteres såfremt de falder inden for velfærdsinstitutionernes allerede definerede problemkategorier. Idet de ikke kan genkende sig selv gennem velfærdsfundets problemkategorier, forsøger de at bryde med den position, som velfærdsinstitutionerne forventer, at de underkaster sig. Dette udfoldes nærmere i Christians fortælling om hans første møde med den alternative indsats, der i denne artikel repræsenteres gennem en civilsamfundsindsats, der hedder Headspace. Headspace beskrives som en alternativ indsats, og følger dermed Villadsens (2004; 2007) forståelse og definition af de socialpædagogiske indsatser, der alternativt, eksperimentelt og lokalt udvikler socialt arbejde, der gradvist bryder med velfærdsstatens universalisme og kategoriseringsprocesser. Nærmere bestemt er det lokale og frivillige sociale indsatser der møder borgeren "i øjenhøjde", der fokuserer på borgerens ressourcer, og hvor fagpersonerne fungerer som katalysatorer for den enkeltes hjælp til selv-hjælp. I tråd med Villadsens forståelse af det sociale arbejde som alternativt og eksperimenterende, så præsenteres Headspace,

der består af frivillige og ansatte, der arbejder ud fra ambitionen om at skabe en tidlig indsats, der tiltræder før velfærdinstitutionerne. Formålet bag projektet er at forhindre, at “små” problemer vokser sig store, ved at arbejde ud fra nogle centrale visioner og præmisser, der ‘møder den unge, der hvor den unge er’, ud fra kriteriet om, at ‘intet problem er for stort eller for småt’ (Oxford Research, 2015). Dette betyder, at Headspace tilbyder fleksible og lokale indsatser, hvor unge kan komme direkte fra gaden og tale frit, anonymt og uforpligtende. Hvordan organisationen praktiserer disse visioner og logikker, der møder de unge som unikke individer, ‘der hvor den unge er’, udtrykkes nærmere i Christians fortælling.

Christian er 21 år og går på ungdomsuddannelse, da han henvender sig til Headspace. Han fortæller, at han mødte op på grund af problemer med skolen, og så havde han det psykisk rigtig svært. Christian fortæller at han opsøger Headspace, fordi han søgte en alternativ vej, der ledte ham uden om velfærdssystemet, fordi han tidligere (og forgæves) havde forsøgt at blive mødt og forstået af venner, familie og sagsbehandlere. Christian fortæller:

“Jeg kom her som ødelagt, og så fik jeg sat ord på det ødelagte (...) Alle andre steder man kommer, så er der altid en logisk forklaring for det, men da jeg kom her og snakkede med Peter, var der uendelige løsninger på, hvorfor jeg var ødelagt”.

Christian fortæller om en meget svær tid i hans liv, hvor han i sin ‘ødelagte periode’ oplevede, at de ‘andre steder’ – derhjemme, skolen, kommunen – havde mødt ham med logiske forklaringer på hans oplevede mistrivsel. Christians anvendelse af betegnelsen ‘logiske forklaringer’ henviser til velfærdsinstitutionernes diagnosticerings- og kategoriseringsproces af hans oplevede mistrivsel. De velfærdsydere, som Christian tidligere har været i kontakt med, har indhentet informationer om hans mistrivsel med det formål at sammenligne hans sympto-

mer med ‘de logiske forklaringer’ og problemkategorier, som institutionen allerede arbejder med. Denne tilgang og kommunikationsform giver et ensidigt og unuanceret billede af individet, og inddrager i ringe grad individets eget perspektiv. Det bliver derfor en lettelse for Christian, da han møder sin kontaktperson, Peter, fordi i Headspace oplever Christian, at kommunikationsformen ændrer sig fra at være en monolog til en dialog. Den dialogiske form opstår i det alternative arbejde, som følge af, at denne praksis ikke er underlagt institutionelle kategoriseringsprocesser, der skal teste hans velvillighed, indlæringssevne og samarbejdsvilje (Foucault, 2005). I stedet for imødekommer den alternative indsats de unge fordomsfrit ved at tildele Christian definitionsmagten på sin oplevede mistrivsel. Konkret praktiseres dette ved, at kontaktpersonerne i Headspace situerer et rum, der opløser kategoriale positioner som ‘klient’ og ‘professionel’, med det formål at gøre de unge til eksperterne. Når Christian italesætter, at der er ‘uendelige løsninger’, inviteres han til at (gen)forhandle og re-konstituere (Davies & Harré, 1991) sin egen forståelse af sin oplevede mistrivsel uafhængigt af universelle sandheder og essenser. Christians beskrivelse af ‘de uendelige løsninger’ anfører, at det alternative arbejde viger fra én socialteoretisk forståelsesramme, og i stedet for anskues de unge i en her-og-nu-situation. Det betyder, at der ikke er én rigtig tilgang til de unge, der kommer gennem dørene i Headspace, men en lokal faglighed, hvor kontaktpersonerne ikke tillægger den unges oplevede problem anden betydning end det, den unge selv fremlægger. Det interessante ved denne teknik er, at kontaktpersonerne frisætter og indrammer Christian i en selvforvaltende subjektposition (Rose 1998; Foucault 2000a), der sætter hans forhold til sig selv og hans mistrivsel i fokus, i stedet for at lede ham gennem disciplinære styringsformer (Foucault, 2003). Når kontaktpersonerne i Headspace sætter de unges selvforhold i centrum, betyder det samtidig, at de unge er

efterladt til at definere deres egen sandhed, imens medarbejderne blot må sidde som katalysatorer for denne proces. Kontaktpersonerne må ikke italesætte, hvad der er bedst for de unge. I stedet skal medarbejderne lede de unge til at (selv)definere deres oplevede mistrivsel. Det alternative arbejde yder en frihedsgørende proces, hvor løsningen er, at der er 'uendelige løsninger', som står i modsætning til velfærdsinstitutionernes fastforankrede forståelsesrammer og betydningssystemer. Det tyder således på, at de unges inddragelse er afgørende for indsatsen, hvilket taler til en praksis, der ansporer en ægte autonomi, men dette implicerer samtidig en forventning om, at de unge påtager sig denne autonomi og ekspertrolle. Nærmere bestemt kan det tyde på, at det alternative arbejde, leder og regerer subjekter gennem mere raffinerede og abstrakte formater, der både overskrider velfærdsinstitutionernes restriktive teknikker, men som samtidig skaber nye lokale sandheder, der positionerer subjektet i et selvforvaltende lys (Rose, 1998). Om end denne anvendelse af autonomitildelende strategi både byder på mangfoldighed og inklusion, skaber denne selvforvaltningsteknik en magt, der maksimerer de unges magt over sig selv på måder, hvor de erkender sig selv igennem et nyt selvbillede, hvor der er plads til den (uendelige) løsning, som den enkelte unge nu engang finder frem til.

Opsamling

Emma og Christians fortællinger udgør udvalgte empiriske fund, fra specialet "Det nye selv – befriende ungdomsfortællinger om personlige livsbarrierer og før-kommunale praksisser" (Worre West & Møbius Sørensen, 2016). Deres fortællinger repræsenterer tværgående tematikker om unges erfaringer med at tage kontakt til og hjælp hos de velfærdsetablerede institutioner og det alternative arbejde (Muir, Powell, & McDermott, 2012). Emmas beskrivelse indeholder særlige forestillinger om lægens praksis, der peger på et ambivalent

og konfliktfyldt forhold til lægen som instans, fordi lægen både skal hjælpe hende, men samtidig også diagnosticere hende. Emmas antagelser indikerer, at lægen som institution anvender nogle teknikker, der fragmenterer og kategoriserer mistrivsel på måder, der afføder nogle særlige subjektpositioner, som den enkelte institution forventer, at individet underkaster sig. Denne forventning er ikke eksplicit, men afspejles gennem institutionens måde at anskue verden på, og unge som Emma kan således mærke, at institutionernes serviceydere ikke tilbyder hjælp, der rummer hele hendes oplevede problem. Dette betyder, at Emma må tale 'systemsprog' (Järvinen & Mik-Meyer, 2003) og 'tjekke de ti punkter af', hvis hun ønsker hjælp til sin oplevede mistrivsel, hvilket efterlader hende med en relativt snæver og ensidig zone for tilblivelse.

Bevæger vi os videre i det sociale arbejdes landskab, så kommer vi frem til fortællingen om Christians ødelagte periode, og hans første møde med den alternative indsats, Headspace. I modsætning til de andre – familie, venner, skolen, kommunen – der altid havde logiske forklaringer, så oplever Christian, at det alternative arbejde tilbyder 'uendelige løsninger'. Dette afføder til gengæld nogle helt andre teknikker og principper i det sociale arbejde, hvor Christian må facilitere, forskyde eller benægte den positionering som der stilles til rådighed inden for denne diskurs, og (måske) på måder der kan generere en anden praksis (Davies, 2000). I interaktionen med kontaktpersonerne i Headspace tilbydes de unge muligheden for at gå på opdagelse i sig selv, for i den alternative praksis er der ikke logiske forklaringer. Det handler nærmere om at fjerne de barrierer, der forhindrer den unge i at realisere sig selv som et frit og myndigt samfundsmedlem. Christians fortælling peger på, at det alternative arbejde anvender teknikker, der overlader mulighederne, men samtidig også ansvaret for, at han kan realisere og udfolde sig selv. Det alternative arbejde omsluttes således blot af en anden lo-

gik, der via frigørende teknikker forpligter de unge som frie subjekter, hvor de ikke blot *kan* vælge en af de mange 'uendelige løsninger', men *skal* vælge (Rose, 1998).

Referencer

- Aaltonen, S., Berg, P. & Ikäheimo (2016). Relationship between young people and welfare services. *Nordic Centre for Welfare and Social Issues*. Navi: Stockholm.
- Bank, M. (2015). *Brugerdrevne standarder og effektiv subjektivering: en undersøgelse af styringsstrategier i pædagogisk og socialt arbejde: Ph.d.-afhandling*. København: Københavns Universitet, Institut for Psykologi. S. 6-43 & 45-60.
- Biringer E., Davidson L., Sundfør, B., Ruud T., Borg M. (2017). Service users' expectations of treatment and support at the Community Mental Health Centre in their recovery. *Scandinavian Journal of Caring Science, volume 31, p. 505-513*.
- Davies, B. (2004). Identity, Abjection and Otherness. Creating the self, creating difference. *International Journal of Equity and Innovation in Early Childhood, 2, 1*. S. 72-90.
- Davies, D. & Harré, R. (1990). Positioning: The Discursive Production of Selves. *Journal for the Theory of Social Behaviour*. S. 43-63.
- Dreier, O. (1994). personal locations and perspectives – psychological aspects of social practise. I: *Psychological Yearbook 1*.
- Foucault, M. (2000a). Technologies of the Self. I: P. Rabinow (red.). *Ethics: subjectivity and truth, Vol. 1*. London: Penguin. S. 223-251 og s. 321-328.
- Foucault, M. (2000b). Space, Knowledge and Power. I: Faubion, J.D. (red.). *Power. Essential works of Foucault. 1954-1984, Vol. 3*. S. 349-364.
- Foucault, M. (2000c). The subject and power. I: Faubion, J.D. (red.). *Power. Essential works of Foucault. 1954-1984, Vol. 3*. S. 326-348.
- Foucault, M. (2003). *Overvågning og straf* (2. udg.). Danmark, Frederiksberg: Det lille Forlag. S. 186-245.
- Foucault, M. (2005). *Vidensarkæologien*. Aarhus: Forlaget Philosophia. Kap. 2.
- Gulbrandsen, L.M. (2017). Livsformsinterview med børn. I: Kampmann, J., Rasmussen, K., Side Warming, H. (red.). *Interview med børn*. København: Hans Reitzels Forlag. Kap. 4.
- Harré, R. & Langenhove, L.V. (1991). *Varieties of Positioning*. Journal for the Theory of Social Behaviour, Bind 21, Hæfte 4. S. 393-407.
- Heede, D. (2002). *Det tomme menneske. Introduktion til Michel Foucault* (2. udg.). København: Museum Tusulanums Forlag. S. 18-28.
- Järvinen, M. & Mik-Meyer, N. (2003). Indledning: At skabe en klient. I: Järvinen, M. & Mik-Meyer, N. (red.). *At skabe en klient. Institutionelle identiteter i socialt arbejde*. København: Hans Reitzels Forlag. S. 9-29.
- Khawaja, I. (2005). Det selvkonstruerende menneske. *Nordisk udkast, Årg. 33, nr. 1*. 35-59.
- Koch, I. (2010). Unge og ungdomsproblemer/mistrivsel. I: Nielsen, J.C., Sørensen, N.U., Katznelson, N. & Lindstrøm, M.D. *Den svære ungdom. 10 eksperter om unges trivsel og mistrivsel*. København: Hans Reitzels Forlag. S. 19-34.
- Licht, W.R. 2010. Affektive sygdomme. I: Poulsen, Henrik Day. Basisbog i psykiatri.
- Muir, K., Powell, A., & McDermott, S. (2012). 'They don't treat you like a virus': youth-friendly lessons from the Australian National Youth Mental Health Foundation. *Health & social care in the community, 20(2)*, 181-189.
- Munford, R. & Sanders, J. (2015). Young people's search for agency: Making sense of their experiences and taking control. *Qualitative Social Work 2015, Vol. 14(5)*. S. 616-633.
- Oxford Research A/S (2015). *Evaluering af headspace. Slutevaluering af pilotprojekt udarbejdet for headspace Danmark*. Frederiksberg.
- Pedersen, M.U. & Thomsen, K.R. (2016). Personlige livsbarrierer blandt danske unge. I: Pedersen, M.U. & Ravn, S. (red.). *Unge liv. Tilhør og udfordringer*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag. Kap. 1.
- Reneflot, A., Aarø, L.E., Aase, H., Reichborn-Kjennerud, T., Tambs, K., & Øverland, S. (2018). Psykisk helse i Norge. *Oslo: Norwegian Institute of public health*.
- Rose, N. (1998). *Inventing our selves: psychology, power and personhood*. Cambridge: Cambridge University Press. Kap. 1-8.

- Rose, N. (1999). *Governing the soul. The shaping of the private self* (2. udg.). London: Free Association Books. S. vii-xxvi & Kap. 4.
- Rose, N. (2009). *Livets politik. Biomedicin, magt og subjektivering i det 21. århundrede*. Psykologisk Forlag A/S. S. 35-72.
- Social- og Indenrigsministeriets Benchmarkingenhed (2020). *Udviklingstendenser i forhold til børn og unge med psykiatriske diagnoser*. Social- og indenrigsministeriet.
- Storm, M., Hausken K. og Knudsen K. (2010). Inpatient service providers' perspectives on service user involvement in Norwegian community mental health centres. *International Journal of Social Psychiatry*. Volume 57, issue 6. S. 551-556.
- Søndergaard, D.M. (2003). Subjektivering og nye identiteter – en psykologi i et pædagogisk felt. I: *Kvinder, Køn og Forskning*, nr. 4. S. 31-47.
- Sørensen, N.U. & Nielsen, J.C. (2014). Et helt normalt perfekt selv. Konstruktioner af selvet i unges beretninger om mistrivsel. *Dansk Sociologi*, nr. 1/25. S. 33-54.
- Villadsen, K. (2004). Socialt arbejde og subjektivering – Fra velfærdsplanlægning til post-moderne socialpolitik. *Psyke & Logos*, nr. 25. S. 613-640.
- Villadsen, K. (2007). The Emergence of 'Neo-Philanthropy': A New Discursive Space in Welfare Policy. *Acta Sociologica*, Vol. 50, Nr. 3. S. 309-323.
- Vitus, K., Studsrød, I. & Warming, H. (2016). Unges deltagelse i socialt arbejde mellem paternalistiske, demokratiske og nyliberale rationaler. I: Wulf-Andersen, T., Føllesø, R. & Olsen, T. (red.). *Unge, udenforskab og social forandring. Nordiske perspektiver*. Frederiksberg C: Frydenlund. Kap. 4.
- Watsford, C., & Rickwood, D. (2014). Young people's expectations, preferences, and experiences of therapy: Effects on clinical outcome, service use, and help-seeking intentions. *Clinical Psychologist*, 18(1), 43-51.
- Worre West, L. & Møbius Sørensen, T. (2016). Det nye selv – befriende ungdomsfortællinger om personlige livsbarrierer og før-kommunale praksisser.